

Секція 1.

Сучасні тренди розвитку економічних систем в умовах глобальних викликів

УДК 303.3

Андрійчук І. В., к.е.н., доцент

Ткачук В. В., PhD, студент

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ В УКРАЇНІ

Природний газ відіграє визначальну роль в енергетичній системі України та становить значну частку первинного споживання енергії в країні. Використання природного газу в Україні має значні еколого-економічні наслідки, що впливають як на навколишнє середовище, так і на економічну стабільність та енергетичну безпеку країни.

Ціни на газ в Україні зазнавали значних коливань та державного регулювання. Вартість імпортованого газу суттєво вплинула на економіку України. Ціноутворення на природний газ в Україні є складним питанням, на яке впливають, в значній мірі, витрати на внутрішній видобуток, імпорتنі ціни, державна політика та геополітичні фактори.

Дотримання екологічних норм може стимулювати інновації в “чистіші” технології, що призводить до нових економічних можливостей та створення робочих місць. Зменшення викидів парникових газів дасть змогу знизити довгострокові економічні витрати, пов'язані з наслідками зміни клімату [1]. Інвестиції в енергоефективність також можуть призвести до значної економії коштів для підприємств та домогосподарств.

Оптимізація використання газу та впровадження заходів з підвищення енергоефективності є критично важливими для зниження негативного впливу на екологію та забезпечення сталого економічного розвитку [2].

Дослідження показали, що до ключових складових еколого-економічного використання можна віднести наступні аспекти (табл. 1).

Таблиця 1 – Ключові еколого-економічні аспекти використання природного газу в Україні [3, 4, 5]

Еколого-економічні аспекти	Обґрунтування
Зниження викидів парникових газів (CO ₂ та метан)	Викиди парникових газів призводять до економічних втрат, пов'язаних зі зміною клімату; а також потенційних витрат на виконання міжнародних зобов'язань щодо скорочення викидів.

Необхідність інвестицій в модернізацію та енергоефективність	Зменшення екологічного навантаження та підвищення ефективності використання газу потребує значних інвестицій у модернізацію інфраструктури, впровадження новітніх технологій. Ці інвестиції у довгостроковій перспективі приносять економічну вигоду, зокрема, за рахунок торгівлі квотами на викиди.
Вплив цін на газ на економіку та екологічні стимули	Високі ціни на природний газ стимулюють до пошуку шляхів підвищення енергоефективності та переходу на альтернативні, менш екологічно шкідливі джерела енергії.
Залежність від імпорту природного газу	Значна залежність України від імпорту природного газу робить економіку вразливою до коливань світових цін та геополітичних ризиків. Екологічні обмеження та політика декарбонізації в країнах-постачальниках будуть впливати на доступність та вартість газу.
Державні стимули, такі як "зелені" тарифи для відновлюваної енергії	Запровадження "зелених" тарифів стимулює розвиток відновлюваних джерел енергії (ВДЕ). Це зменшує частку природного газу в енергетичному балансі, що позитивно впливає на екологію (зниження викидів).
Запровадження вуглецевого податку	Введення вуглецевого податку на викиди CO ₂ від спалювання енергоресурсів, включаючи природний газ, робить використання газу дорожчим. Це економічний стимул для підприємств та населення зменшувати споживання газу та підвищувати енергоефективність.

Дані аспекти демонструють, що державна політика та регуляторні інструменти відіграють важливу роль у формуванні еколого-економічних аспектів використання природного газу, тим самим забезпечуючи сталий розвиток енергетики України.

Перелік використаних джерел

1. G. Bachner, J. Mayer, K.W. Steininger, A. Anger-Kraavi, A. Smith, T.S. Barker. Uncertainties in macroeconomic assessments of low-carbon transition pathways - The case of the European iron and steel industry. *Ecological Economics*. Vol. 172, 2020, p. 106631.
2. Paul, D.L. A Leap to an Ecological Economy: 5th edition. Tranquility Press, 2023. 185p.
3. Шкварилук М. В. Основні вектори розвитку зеленої енергетики в Україні: тарифна політика. *Проблеми економіки*. 2024. № 1. С. 38-43.
4. Крисак А. І., Крисак М. Ф. "Зелені" тарифи відновлюваних джерел енергії як чинник екологічної безпеки. *Агросвіт*. 2018. № 24. С. 3–9.
5. Dasgupta, P. The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review. HM Treasury, London, UK, 2021, 610 pp.